

*Lareb ontving 279 meldingen
sinds begin vaccinatiecampagne*

DIABETESPATIËNTEN MELDEN SCHOMMELING BLOEDGLUCOSE NA COVID-VACCINATIE

Het effect van een coronavaccinatie op de glucosespiegel lijkt beperkt. Toch kan het weleens voorkomen dat door een vaccinatie (zoals ook bij de grieprik) de bloedglucose even schommelt. Dat komt incidenteel voor en is vaak tijdelijk. Bijwerkingencentrum Lareb ontving honderden meldingen van patiënten die last kregen van bloedglucose-schommelingen na een coronavaccinatie.

Auteur

Gisela Steenvoorden

Een besmetting met het coronavirus kan bij mensen met diabetes ernstiger verlopen, vooral als sprake is van complicaties, overgewicht of onregelde bloedglucosewaarden. Mensen met diabetes die slecht zijn ingesteld en/of complicaties hebben behoren tot de zogenoemde risicogroep. Zij hebben een groter risico op een ernstig verloop van de ziekte COVID-19. In het begin van de coronapandemie vielen *alle* mensen met diabetes in deze groep [1]. Op de website van de Diabetes Vereniging Nederland (DVN) staat dat patiënten die een coronavaccin krijgen extra goed op hun bloedglucosewaarden moeten letten in de dagen na de vaccinatie [2].

Meldingen Lareb

Bijwerkingencentrum Lareb ontvangt, registreert en analyseert meldingen van mogelijke bijwerkingen bij geneesmiddelengebruik en vaccins. Zo ook meldingen van mogelijke bijwerkingen van coronavaccins. Hoewel glucoseschommelingen

bij diabetici niet officieel worden gezien als mogelijke bijwerking van vaccins [3-6], wordt dit wel gemeld na vaccinaties tegen griep en nu ook corona.

In wetenschappelijke artikelen wordt met name hyperglykemie beschreven bij patiënten met diabetes type 1 [7-10], maar de bloedsuikerspiegel kan ook dalen. Een lage bloedsuikerspiegel na vaccinatie kan ontstaan wanneer mensen zich na de vaccinatie niet lekker voelen en minder eten. Vaccinaties zelf kunnen ook een soort stressreactie opwekken. Dit kan leiden tot een stijging van de cortisol- en adrenalinespiegels en vervolgens ook tot een stijging van de suikerspiegel [7].

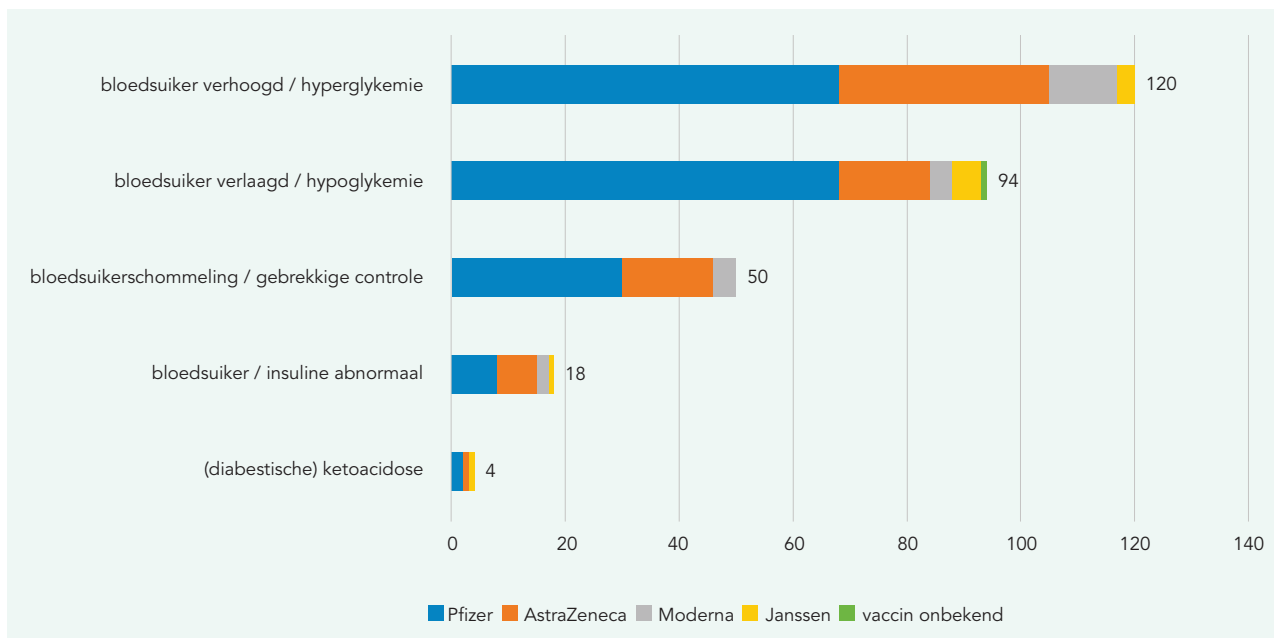
Sinds de start van de coronavaccinaties tot 12 november 2021, ontving Bijwerkingencentrum Lareb 279 meldingen van glucoseschommelingen. Hierbij ging het om meldingen van verlaagde, verhoogde, abnormale en fluctuerende bloedglucose als ook meldingen van hyperglykemie, hypoglykemie en slechte controle van bestaande diabetes mellitus. In de meldingen zien we ook regelmatig dat patiënten meldden dat zij al langere tijd goed waren ingesteld en na de vaccinatie ontregeld raakten.

Reacties per vaccin

Het aantal gemelde reacties per vaccin zegt niets over de aantallen per vaccin. Immers, het Pfizer-vaccin is vele malen vaker toegediend dan de andere COVID-19-vaccins. Als we de aantallen corrigeren naar het aantal gemelde reacties per 100.000 gegeven vaccins valt op dat het aantal meldingen per 100.000 vaccinaties bij het AstraZeneca-vaccin (2,8) hoger ligt vergeleken met de andere vaccins (0,9, 1,1 en 1,2).

- Dit kan te verklaren zijn uit het feit dat de meeste meldingen zijn gedaan in de leeftijdscategorie 51 tot en met 70 jaar.

*Aantal
meldingen bij
AstraZeneca
ligt hoger dan
bij de andere
vaccins*

De gemelde reacties per vaccin.

Voorals mensen in die groep kregen het AstraZeneca-vaccin. Daarbij is dit een leeftijdscategorie waarin diabetes (met name type 2) vaker voorkomt.

- In het cohort gevaccineerden dat door Lareb wordt gevolgd in een Lareb Intensive Monitoring (LIM)-studie

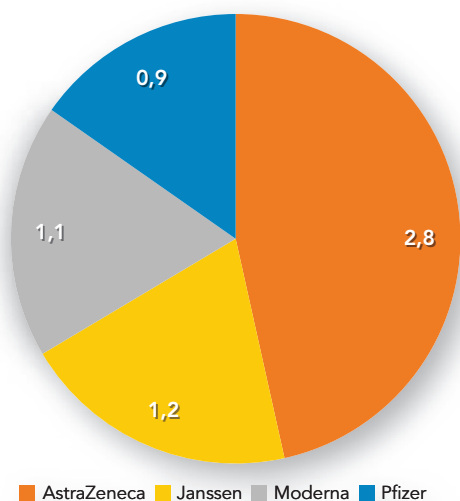
zagen we dat het AstraZeneca-vaccin vaker ontstekingsreacties en koorts veroorzaakt (reactogener is) dan de andere vaccins [11]. Dit zou een indirect effect kunnen hebben op de glucosewaarden in het bloed. Hierbij moet ook worden opgemerkt dat waarschijnlijk maar een klein deel van de glucoseschommelingen die zijn opgetreden daadwerkelijk bij Lareb zijn gemeld.

Niet alles duidelijk

In de meldingen die bij Lareb zijn gedaan ontbreekt soms achtergrondinformatie waardoor we niet alles weten. In veel meldingen is bijvoorbeeld niet specifiek aangegeven dat de patiënt al diabetes mellitus had. Indien dit wel bekend was, is meestal niet bekend om welk type diabetes het gaat. Hierdoor valt weinig te zeggen over mogelijke verschillen tussen type 1- of type 2-diabetespatiënten wat betreft de glucoseschommelingen na coronavaccinatie.

Bij 52% van de meldingen is wel medicatie opgegeven die wijst op bestaande diabetes. Het gaat dan vooral om middelen als insuline aspart, insuline glargine en metformine. Vaak wordt een combinatie van verschillende insulines of een combinatie van een insuline met een oraal antidiabeticum gebruikt.

Bij een klein aantal meldingen zijn glucosewaarden opgegeven. Daarbij zijn hoge waarden gemeld van wel 20 mmol/L of nog hoger. Bij meldingen van hypoglykemie

Aantal meldingen van bloedsuikerschommelingen per 100.000 gegeven vaccinaties.

gebruikte medicatie voor indicatie diabetes in de meldingen	aantal keer genoemd in meldingen
dapagliflozine	1
fempagliflozine	1
gliclazide	12
glimpiride	4
insuline (humaan)	16
insuline aspart	70
insuline degludec	26
insuline detemir	6
insuline glargine	32
insuline glulisine	3
insuline lispro	14
linagliptine	1
liraglutide (glp1 antagonist)	3
metformine	44
metformine met dapagliflozine	3
metformine met empagliflozine	1
metformine met sitagliptine	1
metformine met vildagliptine	1
semaglutide (GLP-1)	2
sitagliptine	2
tolbutamide	3

gaven mensen soms waarden door van 3 mmol/L en zelfs nog lager.

De mediaan van de tijd tussen de vaccinatie en het opmerken van de verandering van de bloedglucosewaarde ligt rond een dag na vaccinatie. Alleen bij het vaccin van Janssen is dit wat langer, namelijk rond twee dagen.

In weinig meldingen is aangegeven dat de patiënt is hersteld van de klachten op het moment van melden. Daar waar dit bekend was, lag de hersteltijd voor het Pfizer-vaccin rond de vijf dagen en bij AstraZeneca rond de vier

dagen. In enkele gevallen was de bloedglucosewaarde erg moeilijk onder controle te krijgen en duurde dat ook erg lang.

Een groot aantal van de herstelde patiënten heeft actie ondernomen door de hoeveelheid insuline aan te passen. Dat kan een verhoging, verlaging of beide zijn. Ook werden bij een lage bloedglucosewaarde extra suikers ingenomen. Bijvoorbeeld door het innemen van dextro-tabletten/druivensuiker, glucose, siroop, (peper)koek, boterhammen of een snoepreep.

Insuline is vrij makkelijk aan te passen, maar met tabletten als metformine gaat dat moeilijker. In de literatuur wordt opgemerkt dat de groep die metformine in combinatie met insuline gebruikt, meer last heeft van de schommelingen dan mensen die alleen insuline hebben [10,12].

Veel impact

Naast spontane meldingen heeft Bijwerkingencentrum Lareb ook mensen die zijn gevaccineerd met een COVID-19-vaccin gevolgd in de tijd. Bij de start van het LIM-onderzoek gaven 1284 deelnemers aan diabetes te hebben. Daarnaast hadden 32 deelnemers niet aangegeven diabetes te hebben, maar wel medicatie te gebruiken die wijst op een vorm van diabetes. Van deze 1316 deelnemers heeft 1,7% (aantal: 22) een reactie op de glucosewaarde gemeld na COVID-19-vaccinatie. Een reactie op de glucosewaarde komt dus niet vaak voor, maar als het optreedt heeft dit wel veel impact.

SCHOMMELINGEN KOMEN OOK VOOR BIJ PATIËNTEN DIE AL LANGE TIJD GOED ZIJN INGESTELD

Concluderend kan worden gesteld dat een besmetting met het coronavirus bij mensen met diabetes ernstiger kan verlopen, maar dat het effect van een coronavaccinatie op de bloedglucose beperkt lijkt. Toch blijkt uit de meldingen bij Lareb en uit de literatuur dat diabetespatiënten bedacht moeten zijn op schommelingen in de bloedglucose na vaccinatie met een COVID-19-vaccin, ook als zij al langere tijd goed zijn ingesteld. Zowel verlagingen als verhogingen van de bloedglucose worden gemeld. Helaas valt uit onze gegevens niet op te maken of dit meer geldt voor diabetes type 1 of type 2 en ook of dit gebeurt bij patiënten die wel of niet insuline gebruiken. ■

Gisela Steenvoorden is werkzaam bij Bijwerkingencentrum Lareb.

Zie voor literatuurreferenties en 2 figuren: pw.nl.